

Koulun ympäristökerhon vuosisuunnitelma

Tästä dokumentista löydät ympäristökerhon ohjaajalle suunnatun vuosisuunnitelman, joka on koottu WWF:n sekä muiden ympäristöalan toimijoiden laadukkaita valmiita materiaaleja hyödyntäen. Ympäristökerho toimii vuodenaikojen kierron mukaisesti. Syyslukukaudella teemoina on ruoka ja kiertotalous, kevätlukukaudella luonnon monimuotoisuus, luonnonsuojelu ja kansalaisvaikuttaminen. Ympäri vuoden retkeillään lähiympäristössä ja opitaan luonnosta. Tämän tulostettavan suunnitelman lisäksi löydät päivittyvän ympäristökerhomateriaalin sekä linkit osoitteesta www.fi/opettajille/ideoita-kestavaan-kouluun/koulun-ymparistokerho/

SYSSLUKUKAUSI

Kerhonohjaajan muistilista syksylle

- Ilmoita 1–2 luokan kerho Agenttiseikkailuun ja tee Eläinten viikon materiaalitulaukset alkuopetusikäisille.
- Tulosta sieni- ja marjalajikorit
- Tilaa "Ruuan reitti" -julisteeet
- Tilaa "Hei kaikki toimii"- materiaalit
- Hanki koululle Xylitol-pastilleja Hävikkiviikkoa varten

ELOKU

Sisältö	Materiaalit
Viikko 34: Ryhmytyminen ja kerhovuoden suunnittelu Nuorempien oppilaiden kanssa leikkejä #ulkoluokka-leikkikorteilla. Vanhemmille oppilaille esitellään vuosikello ja kirjataan oppilaiden odotuksia ja toiveita kerhovuodelle. Ilmoittaudutaan yhdessä Karttonkilpailuun (vuosiluokat 3–6) ja tilataan Eläinten viikon materiaalit joko vain kerholle tai koko koululle.	Ulkoluokka-tehtäväkortit Ympäristöryhmän arvoitus -video
Viikko 35: Jokaisenoikeudet ja Suomen luonnon päivä Tehdään ensimmäinen retki lähiluontoon. Tutustutaan Jokaisenoikeuksiin joko aarteenetsintänä luonnossa ja/tai keskustellen. Vihreät (mitä saa) ja punaiset (mitä ei saa) virkkeet voi tulostaa mukaan luontoon ja piilottaa aarteenetsinnäksi. Vanhempien oppilaiden kanssa kerätään tulitikkurasiaan, kierrätysrasiaan tai paperipussiin Sibeliusboksi.	Tutkimusretkellä luonnossa (tehtävä s. 8) Jokaisenoikeudet-sivu Sibeliusboksi

Sisältö	Materiaalit
Viikko 36: Aistit Retki lähiympäristöön. Kerhonohjaaja pyytää oppilaita tuomaan luonnonesineitä eri ominaisuuksien perusteella (esim. pitkä, märkä, karhea, terävä). Vanhemmille oppilaille sanotaan kaksi ominaisuutta, joista molempien tulee päteä. Luonnonesineistä voi lopuksi rakentaa luontotaidetta, jota voidaan myös valokuvata ja laittaa koululla esille. Tunnistetaan ja tutkitaan lähiympäristön puita eri aisteilla. Nuoremmat oppilaat voivat valita lempipuunsa.	Hyvinvointia luonnosta -opas (s.9-11)
Viikko 37: Ruoka Tehdään retki lähiluontoon teemalla ”syötävää luonnosta”. Mahdollisuuksien mukaan marjojen ja sienien poimintaa. Sienien ja marjojen tunnistusta nuorempien oppilaiden kanssa lajikorttien avulla. Sieni- ja lajikorteilla voi myös leikkiä #ulkoluokka-leikkejä. Vanhempien oppilaiden kanssa tunnistetaan sieniä sienikirjojen avulla tai mahdollisuuksien mukaan mobiilisovelluksilla.	Ulkoluokka-lajikortit sienistä ja marjoista Suomen Ladun Sieniäppi
Viikko 38: Hävikki- ja ruokaviikon suunnittelua Kuluttajaliiton Hävikki- ja ruokaviikon materiaaleihin tutustumista opettajaohjauksella/omatoimisesti. Suunnitellaan koululle ruokahävikkiä vähentävä kampanja ja sen markkinointi (esim. Tyhjen lautasten viikko - Ympäristökerholaiset jakavat ruokalassa xylitol-pastilleja niille, jotka syövät lautaseltaan kaiken, sovitaan jakovuoroista).	Hävikki- ja ruokaviikon verkkosivusto
Viikko 39: Hävikki- ja ruokaviikko Hävikki- ja ruokaviikon toteutus sovitulla tavalla. Kerhonohjaaja koordinoi ja valvoo toteutusta ja sopii mahdollisen aiheeseen liittyvän aamunavauksen ajankohdasta koululla. Hävikki- ja ruokaviikon aikana ja loputtua vanhemmat oppilaat esittävät tilastoja ruokahävikin vähenemisestä muulle kouluyhteisölle ja mahdollisuuksien mukaan julkisesti (esim. koulun Instagram-tilillä). Lisäksi voidaan esimerkiksi tutustua koulun mahdollisen viljelypalstan /kasvilaatikon satoon tai maistella erilaisia kasviksia ja hedelmiä, joita jokainen tuo kotoa <i>tai</i> tutustua Ruuan reitti- sivuston videoiden/julistien avulla ruuan matkaan pellolta pöytään <i>tai</i> pelata Pallon paras ruoka -peliä.	Ruuan reitti - Ruokatieto.fi Pallon paras ruoka -pelikortit

LOKAKUU

Sisältö	Materiaalit
Viikko 40: Eläinten viikon suunnittelua Tutustutaan etukäteen SEY:n eläinten viikon vihkoseen ja digimateriaaleihin. Pohditaan yhdessä, miten aihetta voisi tuoda esille koululla. Esimerkiksi tehdään omia eläinten viikon tietojulisteita koulun seinille tai suunnitellaan tietokilpailu koko koululle. Voidaan myös kirjoittaa vetoomus päättäjille.	Eläinten viikko - SEY Suomen eläinsuojelun verkkosivu
Viikko 41: Eläinten viikko Ympäristökerholaiset pitävät joko valmiin tai itse kirjoittamansa aamunavauksen eläinten viikosta. Kerhotunnilla voidaan myös esimerkiksi vierailla paikallisella eläinsuojeluyhdistyksellä <i>tai</i> tutkia mitä luonnonvaraisia eläinlajeja koulun lähiympäristöstä löytyy - kirjataan ja harjoitellaan eläinten luokittelua <i>tai</i> tutustua uhanalaisiin eläimiin ja niiden suojeluun	Eläinlajit - WWF.fi Saimaannorppaesite alakouluikäisille - Suomen luonnonsuojeluliitto
Viikko 43: Sosiaalinen kestävyys – YK:n päivä ja Agenda 2030 Tutustutaan Agenda 2030 tavoitteisiin ikätaso huomioiden. Pohditaan Agenda 2030:ssa mainittuja sosiaalisen kestävyys tavoitteita voisi edistää koulussa. Maailman suurin oppitunti - videosarja sopii hyvin nuoremmille oppilaille. Aiheesta voi piirtää tai tehdä julisteita. Toivoa & toimintaa -videosarja ja sisällä toteutettava rastirata sopivat vanhemmille oppilaille (5-6lk).	Agenda 2030 videosarja - Toivoajatoimintaa.fi ja Toivoa ja toimintaa -sisäristirata

MARRASKUU

Sisältö	Materiaalit
Viikko 44: Koulun ympäristöystävällisyys ja lajittelu Loppuvuoden teemana on kiertotalous. Vanhempien oppilaiden kanssa voidaan tehdä alkukartoitus siitä, miten ympäristöystävällinen oma koulu on, jos tätä ei ole aiemmin tehty. Kierretään koululla katsomassa mitä kierrätysastioita mistäkin löytyy ja miten lajittelu sujuu. Nuorempien oppilaiden kanssa vahvistetaan lajittelutaitoja pelaamalla lajittelupeliä.	Tutkimusretkellä koulussa - oppimateriaali - WWF.fi Lajittelupeli - MAPPA.fi
Viikko 45: Kartonkikilpailun ja Agenttiseikkailun aloitus Agenttiseikkailun aloitus (vuosiluokat 1–2). Oppilaille jaetaan valmiiksi tulostetut agenttikortit ja esitellään agenttitehtävät seuraavaksi kahdeksi viikoksi. Tutustutaan kartonkikilpailun haastetehtäviin (vuosiluokat 3–6) ja valitaan mistä tehtävästä aloitetaan. Katsotaan johdanto-osion valmiit esitykset kierrätyksestä. Vaihtoehtoisesti vietetään syksyn ulkoluokkapäivää koulun lähiympäristössä.	Ulkoluokkapäivä - Suomen Latu Agenttiseikkailu.fi – Energiansäästökilpailu 1–4-luokkalaisille Kartonkikilpailu.fi

Viikko 46: Kierrätys ja energian säästö Vanhempien oppilaiden kanssa jatketaan Kartonkikilpailun tehtäviä. Mahdollisuuksien mukaan vieraillaan paikallisella Rinki-ekopisteellä tai Kierrätyskeskuksessa. Nuorempien oppilaiden (1-2lk) kanssa voidaan tutustua tarkemmin energiaan ja energian säästämiseen Motivan "Hei kaikki toimii"-materiaalin avulla. Kirjataan agenttiseikkailun tuloksia.	"Hei kaikki toimii" -materiaali - Motiva.fi
Viikko 47: Kierrätys Kirjataan loput agenttiseikkailun tulokset. Viimeistellään Kartonkikilpailun jo aloitetut tehtävät. Ryhdytään suunnittelemaan mainoksia koskien Tavaravaihtotoria. Pelataan Kierrätyksen sankarit- verkkopeliä.	Kierrätyksen sankarit -verkkopeli - Kierrätyksensankarit.fi
Viikko 48: Tavaravaihtotori Tavaravaihtotorin järjestäminen koulussa Luontoliiton "Älä osta mitään" -päivänä. Koulun oppilaat tuovat kouluun itselleen tarpeettomia, mutta ehjiä tavaroita. Jokaista tuotua tavaraa vastaan saa tavaravaihtotorilta ottaa tilalle toisen. Ympäristökerholaiset toimivat tavaravaihtotorin valvojina ja järjestelijöinä. Samaan aikaan voidaan järjestää myös Tavaravaihtotorin taakka- näyttely koululle.	Älä osta mitään - Luontoliitto.fi Tavaravaihtotorin taakka -näyttely - MAPPA.fi

JOULUKUU

Sisältö	Materiaalit
Viikko 49: Aineettomat lahjat ja tuunaus Toteutetaan aineettomien joululahjojen paja ja/tai joulukoristeiden askartelua kierrätysmateriaaleista. Vanhemmat oppilaat voivat myös tuunata vaatteita.	Anna jotain muuta - HSY.fi
Viikko 50: Pikkujoulut ja syyslukukauden arviointi Kierrätyslahjojen vaihtoa, syyslukukauden arviointia ja kohokohtien muistelua. Katsotaan luontoliven parhaita paloja. Mahdollisuuksien mukaan voidaan tehdä myös retki lähimetsään ja ottaa mukaan kuumaa mehua ja keksejä.	Luontoliven parhaat palat - WWF.fi

KEVÄTLUKUKAUSI

Kerhonohjaajan muistilista keväälle

- Tilaa kylvömultaa ja siemeniä (esim. samettikukka, basilika, chili, tomaatti)
- Hanki uusia tai kierrätettyjä reikäpohjaisia ruukkuja taimien istutusta varten
- Tilaa kunnalta lainaksi roskapihtejä ja hanskoja siivouspäivää varten
- Tulosta Lajit ilmastonmuutoksen kourissa -kortit
- Tulosta kevätseurannan lajikortit
- Tulosta Haapapuun seuralaiset -lajikortit

TAMMIKUU

Sisältö	Materiaalit
Viikko 2: Talviseuranta Aloitetaan talviseuranta tekemällä retki lähiluontoon. Ennen retkeä/retken jälkeen voidaan luokassa katsoa diasarja lumesta ja jäästä. Vanhempien oppilaiden kanssa voidaan tammikuussa myös jatkaa Kartonkikilpailun tehtäviä.	Lumen ja jään havainnoiminen -diaesitys Talviretkikortit Talviseurantabingo-kuva
Viikko 3: Talvilintuihin tutustuminen Talvilintuvisan (Birdlife) pelaamista sisällä puhelimella/tabletilla. Pohditaan mistä lähiympäristöstä löytyy lintujen talviruokintapaikkoja ja mitä niitä perustaessa pitää huomioida. Nuorempien oppilaiden kanssa voidaan tehdä värityskuva talvilinnuista.	Pihabongaus -tapahtumasivusto - birdlife.fi Pihabongaus värityskuva - birdlife.fi Evästä talven varalle -video - yle.fi
Viikko 4: Pihabongaukseen osallistuminen Tehdään linturetki koulun lähiympäristöön. Kirjataan lintuhavainnot retkellä havainnointilomakkeelle ja myöhemmin pihabongauksen verkkosivuille.	Pihabongauslomake - birdlife.fi
Viikko 5: Ilmastonmuutos Tutustutaan Ilmastonmuutos muuttaa Suomen luontoa – verkkoaineistoon. Tutustutaan talviluonnon eläimiin ja pohditaan ilmastonmuutoksen vaikutuksia niihin. Ilmastonmuutoksen vaikutuksia eri lajeihin voidaan pohtia myös toiminnallisesti. Vanhemmat oppilaat viimeistelevät loput Kartonkikilpailun tehtävät.	Ilmastonmuutos muuttaa Suomen luontoa – WWF.fi Lajit ilmastonmuutoksen kourissa -kortit ja Tehtäviä ja taustatietoa kortteihin – WWF.fi Talviluonnon eläimet -diaesitys - talviseuranta.fi

HELMIKUU

Sisältö	Materiaalit
Viikko 6: Talviretki metsään Tehdään retki lähimetsään. Oppilaille tulostetaan mukaan "Tutustutaan talvisen metsään" -tutkimuslomakkeet.	Tutkimusretkellä luonnossa -materiaali, s. 29-31 – WWF.fi
Viikko 7: Villasukkaretki lähiluontoon Tehdään elämysretki lähiluontoon ilman kenkiä, kolmet villasukat päällekkäin jalassa. Tutkitaan omia jälkiä lumessa. Tunnistetaan eläinten jättämiä jälkiä ja tehdään itse eläinten jälkiä. Samalla voidaan myös tutustua retkikeittimien käyttöön valmistamalla kuumaa kaakaota tai nuudeleita ulkona.	Talven taikaa - Eläinten jälkiä -pdf (s.33-40)
Viikko 9: Energian kulutus Tutustutaan energiankulutukseen Mihin 1 kWh riittää-korttien ja Energiankulutuskorttien avulla. Nuorempien oppilaiden kanssa voidaan tutustua energiaan ja energian säästämiseen Ellenin energiaseikkailu e-kirjan avulla.	Mihin 1 kWh riittää? -kortit – WWF.fi ja Energiankulutuskortit – WWF.fi Ellenin energiaseikkailu -kirja - Grano.fi

MAALISKUU

Sisältö	Materiaalit
Viikko 10: Earth Hour -teemaviikon suunnittelua Tutustutaan Earth Hour-aineistoon ja suunnitellaan koko koulua osallistavaa ohjelmaa Earth Hour -viikolle: Esim. mielenilmaus (itse toteuttavaa tai kylttejä pehmoleluille), aamunavaus tai sähkötön päivä. Mikäli järjestetään mielenilmaus, selvitetään, keille siitä tulee ilmoittaa.	Earth Hour -oppimateriaali alakouluille – WWF.fi
Viikko 11: Earth Hour -teemaviikon valmistelua Tehdään Earth Hour -aiheisia julisteita, tietokilpailuja, gallupkyselyitä, "huonetauluja", mielipidekirjoituksia tms. Pohditaan mitä lupauksia kukin voisi antaa luonnolle ja miten lupauksia voisi laittaa esille koululle.	Tutkimusretkellä luonnossa s.67 – WWF.fi WWF:n Earth Hour – wwf.fi/earthhour
Viikko 12: Earth hour -teemaviikon toteutus koululla Toteutetaan suunniteltu koko koulun ohjelma. Voidaan myös tehdä käsienvesipaikoille veden säästämiseen kehottavia kylttejä	Maailman vesipäivä - ykliitto.fi
Viikko 13: Taimien esikasvattaminen Kylvetään esimerkiksi samettikukkien, basilikan, chilin ja tomaattien siemeniä. Kirjataan kylvöksiin lajien nimet ja kylvöpäivä. Sovitaan kylvöksien tarkkailu- ja kasteluvuoroista.	Siemeniä, kylvömultaa, reikäpohjaisia ruukkuja, merkkauvälineet, suojavälineet

Sisältö	Materiaalit
Viikko 14: Ylikulutuspäivä Nuorempien oppilaiden kanssa pohditaan omia kulutustottumuksia esimerkiksi leikkien avulla (esim. Kerhonohjaaja luettelee tavaroita ja lapset liikkuvat tilassa kylteille ”Tarvitsen omaksi, ”Voin jakaa toisen kanssa”, ”En tarvitse ollenkaan”). Lisäksi voidaan katsoa ”Rojupöhö” näytelmä. Vanhempien oppilaiden kanssa voidaan pohtia, miksi Suomen ylikulutuspäivä on aiemmin kuin maailmanlaajuinen ja toteuttaa vastamainostyöpaja.	Ylikulutus – WWF.fi Rojupöhö-näytelmä - MAPPA.fi Vastamainostyöpaja Ideoita kouluille - sivulla - Luontoliitto.fi
Viikko 15: Kevätseuranta Tehdään kevätseurantaretki lähiluontoon. Tutustutaan matkalla kevätseurantalajeihin. Nuorempien kanssa voidaan myös leikkiä tuttuja ulkoluokkaleikkejä lajikorteilla.	Luontoliiton tulostettava kevätkortti lapsille - Kevätseuranta.fi Lajikortit - Ulkoluokka.fi
Viikko 16: Luonnon monimuotoisuus Kuunnellaan kuunnelma luonnon monimuotoisuudesta ja näytetään Vuosisata-metsässä esitys tai Luonnon monimuotoisuus -diaesitys. Keskustellaan käsitteistä luonnon monimuotoisuus, luonnonkirjo ja biodiversiteetti lasten ikä huomioiden. Toteutetaan Vuosisata metsässä -harjoituksia (esimerkiksi Asuntona haapa)	Matka luonnon monimuotoisuuteen - kuunnelma – WWF.fi Vuosisata metsässä -esitys – WWF.fi Luonnon monimuotoisuus -esitys – WWF.fi Haapapuun seuralaiset -lajikortit – WWF.fi
Viikko 17: Lähiluonnon monimuotoisuus Ulkona (sään salliessa) tutkitaan oman lähiluonnon monimuotoisuutta. Nuorempien oppilaiden kanssa tehdään lähiluonnossa ”Kasvillisuusruutu” tai metsässä ”Metsän monimuotoisuusselvitys”. Vanhempien oppilaiden kanssa voidaan tutkia pihan /metsän monimuotoisuutta mobiilisti jakamalla heille linkki esimerkiksi WhatsAppissa.	Luonnon monimuotoisuus - oppimateriaali s. 19 - Luonnonkirjo.fi Tutkimusretkellä luonnossa- oppimateriaali (s.18–19) – WWF.fi Metsän monimuotoisuusselvitys mobiilisti - WWF.fi ja Pihan monimuotoisuusselvitys mobiilisti – WWF.fi
Viikko 18: Kouluminen Koulitaan esikasvatetut taimet suurempiin ruukkuihin (voidaan tarvittaessa toteuttaa myös aiemmin). Mikäli taimia ollaan istuttamassa viljelypalstalle tai -laatikkoon mahdollisten nopeammin kasvavien lajien esikasvatusta sisätiloissa (esimerkiksi kurpitsat, lehtikaalit). Sovitaan taimien kastelusta. Taimet voidaan koulia myös oppilaiden tuomiin ruukkuihin ja antaa esimerkiksi äitienpäivälahjaksi.	Ruukkuja, multaa, suojavälineet

TOUKOKUU

Sisältö	Materiaali
Viikko 19: Lähiympäristön siivouspäivä Lainataan koululle roskapihtejä ja järjestetään kerholaisten organisoima koko koulun yhteinen siivouspäivä. Pohditaan, miten lajittelu olisi mahdollista järjestää. Samalla voidaan järjestää kilpailuja kuten "erikoisin roska" tai "suurin roska".	Roskapihtejä, roskapusseja, suojahanskoja
Viikko 20: Lasten lintuviikon linturetki Tehdään linturetki ja tarkkaillaan muuttolintuja. Nuoremmille annetaan mukaan retkilomake. Vanhemmille oppilaille opetetaan Muuttolintujen kevät -sovelluksen käyttö. Lintuihin voi tutustua myös lähimetsässä.	Lasten lintuviikko - Birdlife.fi ja Lasten lintuviikon retkilomake -pdf Muuttolintujen kevät -sovellus - Jyu.fi Tutkimusretkellä luonnossa s.24-25 - WWF.fi
Viikko 21: Tutustumisretki rannalle Tehdään retki lähimmälle rannalle ja tutustutaan siihen elinympäristönä. Voidaan tutkia myös veden laatua. Mikäli lähellä ei ole rantaa, vietetään kevään Ulkoluokkapäivää.	Tutkimusretkellä luonnossa s. 49-57 - WWF.fi Ideoita ulos - Ulkoluokkapäivä.org
Viikko 22: Kerhovuoden reflektointia toiminnallisesti Kevätlukukauden arvioinnin pohjana voi käyttää Pihakahoot-peliä, joka toteutetaan lasten kanssa yhdessä kerhovuoden teemoista (3-6lk). Ohjaaja voi myös etukäteen laatia kysymyksiä tai tehtäviä, joita oppilaat ratkaisevat Ulkoluokan THE PELI-tyypisesti (1-2lk).	Pihakahoot - Suomenlatu.fi Loikkaa ulkoluokkaan -pdf, s. 45 - Ulkoluokka.fi

Viljely osana ympäristökerhoa

Mahdollisuudet viljelyyn vaihtelevat kouluittain. Tässä muutamia vinkkejä kouluviljelyyn:

1.

Jos koululla ei ole viljelyä varten omaa tilaa, voidaan taimia viljellä ympäristökerhon tilassa. Taimien kasvua seurataan kevään ajan. Keväällä taimet annetaan oppilaille kotiin esimerkiksi parvekeviljelyä varten.

2.

Jos koululla on oma viljelypasta, aloitetaan palstan siistiminen ja maankäyntö heti lumien suluttua. Huhti-toukokuussa lannoitetaan, tehdään kasvupenkkejä ja istutetaan taimia, sipuleita, perunoita ja siemeniä.

3.

Viljelypalstan tai kasvilavan kesähoitoon voi kysyä kesätyöntekijöiden palkkausta kesäsetelillä esim. paikalliselta nuorisotyön yksiköltä. Myös kerholaisten perheet voivat huolehtia viljelyksistä vuoroviikoin kesälomakauden aikana.

4.

Koulujen alkaessa on aika nauttia mahdollisesta sadosta maistellen ja pohdiskellen: Mikä onnistui, mikä ei? Miten kesän säät vaikuttivat? Millaista työtä viljely vaati? Jos taimet on annettu kesäksi kotiin, vaihtakaa kodin viljelykokemuksia.